

Nr 196.

Av herr **Forslund**, om åstadkommande av en rimlig proportion mellan antalet ordinarie och antalet icke-ordinarie tjänstemän inom statsförvaltningen.

Med den ordinarie anställningsformen för statens tjänstemän har avsetts att bereda den personal, vilken fyller ett varaktigt behov av arbetskraft vid respektive statsinstitutioner, en fastare anställning. Förutom av tillgodoseendet av verkens behov av rekryteringspersonal motiveras den icke-ordinarie anställningsformen därav, att tveksamhet kan föreligga huruvida anställningen kan anses vara av bestående art. Viss försiktighet måste givetvis iakttagas då det gäller inrättandet av nya ordinarie befattningar, och detta särskilt med hänsyn till svårigheten att avgöra, huruvida en del befattningar kunna anses vara av bestående art eller ej. Det måste därför alltid vid de olika verken finnas en del icke-ordinarie tjänstemän. Det bör dock begränsas till rimliga proportioner och helst vara så lika som möjligt för de olika verken. Vad gäller antalet ordinarie tjänstemän i förhållande till antalet icke-ordinarie äro dock förhållandena i närvarande stund synnerligen skiftande för olika statsinstitutioner. Detta har föranletts av olika orsaker, såsom t. ex. tveksamhet ifråga om respektive statsinstitutioners organisation, växlingar i deras uppgifter m. m. Men det förefaller också som om anledningen härtill kan ha varit beroende av den energi varmed respektive verkstyrelser förstått att framföra och motivera sina krav rörande nya tjänster. Detta kan helt naturligt icke anses vara riktigt, då den statsanställda personalen bör behandlas lika oavsett vid vilken statsinstitution den är anställd. Den bör också behandlas lika oavsett huruvida den är anställd vid ett statsverk, vilket tillför statskassan betydande inkomster, eller om den är anställd vid en statsinstitution, vars avlöningskostnad helt bestrides av skattemedel. Så är emellertid för närvarande icke förhållandet.

I samband med utarbetandet av förslag till nya avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie tjänstemän inom den civila statsförvaltningen ägnade 1928 års lönekommitté det här berörda spörsmålet uppmärksamhet. Kommittén fann sig i anledning härav föranlåten att i sitt betänkande även framhålla bland annat, »att den av 1902 års lönerogleringskommitté redan år 1903 konstaterade disproportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän inom den centrala statsförvaltningen ingalunda minskat utan tvärtom ökat». I kommitténs betänkande (Stat. off. utredn. n:r 12/1931) finnes vidare intagen en redogörelse för omfattningen av den icke-ordinarie anställningen vid de olika statsverken. Av denna framgår att de icke-ordinarie tjänstemännen vid centralförvaltningen, rikets hovrätter och länssty-

relserna uppgick till icke mindre än 52,8 procent av hela personalen. Därvid är det dock att märka, att det inom centralförvaltningen fanns statsverk vilka hade 70 à 80 procent icke-ordinarie tjänstemän. De av kommittén anförda siffrorna avsågo budgetåren 1930—1931. Beträffande en del statsinstitutioner har visserligen någon förbättring inträtt, men samtidigt har också vid andra förhållandena blivit än mer försämrade. För socialstyrelsen angavs sålunda i kommittébetänkandet antalet icke-ordinarie tjänstemän utgöra 59,4 procent, medan antalet för närvarande utgör 63,1 procent. Flera andra verk där utvecklingen gått i en riktning rakt motsatt den av kommittén åstundade skulle kunna anföras, men det här anförda må vara tillräckligt för att motivera snara åtgärders vidtagande.

Olikheten ifråga om tillgång till ordinarie tjänster har helt naturligt till följd att möjligheterna till befordran äro mycket olika vid olika verk. Medan vid en del verk ordinarie anställning kan vinnas vid en relativt låg ålder, kan sålunda vid andra verk ordinarie anställning erhållas först vid förhållandevis hög ålder, i en del fall för övrigt icke alls. 1928 års lönekommitté ansåg också, »att anställnings- och befodringsförhållandena inom stora delar av statsförvaltningen för närvarande äro sådana, att de lämna rum för befogade erinringar». Vidare anfördes: »Av största vikt måste det för den skull vara, att utvecklingen snarast möjligt ledes in på sundare banor än de hittills följda.»

Visserligen var denna fråga framlagd för riksdagens behandling i fjol. I anledning av motion i andra kammaren nr 68 av hr Åqvist avslög riksdagen på yrkande av statsutskottet ett förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och åtgärder i här berörda fråga. Utskottets motivering härför var att frågan redan var under Kungl. Maj:ts prövning. Då emellertid såvitt jag vet ännu intet åtgjorts i saken och vissa av de problem, som voro föremål för 1928 års lönekommittés utredning, nu synas skola upptagas till lösning kan det vara skäl att upptaga även denna fråga. En så stor andel av personalen, som den icke-ordinarie i vissa verk utgör, synes icke nödvändig för fyllande av extra-ordinarie-institutionens funktioner. Den extra ordinarie befattningshavaren intar otvivelaktigt en missgynnad ställning. Med den extra ordinarie befattningen följa i praktiken alla den ordinaries nackdelar men icke dess fördelar. De extra ordinarie befattningshavarna ha de ordinaries åligganden och förpliktelser, men icke compensationerna av en fast anställning, och deras lönevillkor äro sämre än motsvarande ordinarie tjänstemäns. En sådan anställningsform kan endast vara avsedd för en relativt kort genomgångstid, varefter befordran skall ske till ordinarie, som är den normala anställningsformen för varaktiga tjänster.

På grund av vad sålunda anförts får jag därför hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för åstadkommandet av en rimlig proportion mel-

lan antalet ordinarie och icke ordinarie tjänstemän inom de delar av statsförvaltningen, där antalet icke-ordinarie befattningshavare måste anses vara för högt.

Stockholm den 23 januari 1936.

Albert Forslund.
